

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 czerwca 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Paweł Wiliński (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Tomasz Artymiuk

SSN Kazimierz Klugiewicz

Protokolant Katarzyna Gajewska

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Józefa Gemry
w sprawie A. K. , M. D. , M. K. , M. C. , A. I. , D. F. , R. P. skazanych z art. 56 ust. 1
i 3 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii i in.
po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie
w dniu 5 czerwca 2024 r.,
kasacji, wniesionych przez obrońców skazanych
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie
z dnia 29 września 2021 r., sygn. akt II AKa 152/20
utrzymującego w mocy wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie
z dnia 13 września 2018 r., sygn. akt XII K 160/13,

**I. na podstawie art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. uchyla zaskarżony wyrok
w odniesieniu do A. K. , M. D. , M. K. , M. C. , A. I. , D. F. , R. P. , a
na podstawie art. 435 k.p.k. także wobec P. D. , Z. G., A. K., A. M.,
T. S., M. Z. oraz M. S. i w tym zakresie sprawę przekazuje Sądowi
Apelacyjnemu w Warszawie do ponownego rozpoznania;**

**II. na podstawie art. 435 k.p.k. uchyla zaskarżony wyrok w
odniesieniu do M. Ł., a na podstawie art. 17 § 1 pkt 5 k.p.k. w**

odniesieniu do tego oskarżonego uchyla także poprzedzający wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 13 września 2018 r., sygn. akt XII K 160/13 i w tym zakresie umarza postępowanie w sprawie, a kosztami procesu w tej części obciąża Skarb Państwa;

III. zarządza zwrot opłat od kasacji wniesionych przez A. K., M. C. , A. I. , D. F.;

IV. zasądza od Skarbu Państwa na rzecz:

1. adw. A. D., Kancelaria Adwokacka w W., obrońcy z urzędu A. K. ,

2. adw. K. M., Kancelaria Adwokacka w W., obrońcy z urzędu M. C.,

3. adw. J. K., Kancelaria Adwokacka w W., obrońcy z urzędu R. P.

kwoty po 2 400 (dwa tysiące czterysta złotych) w tym 23% VAT, na rzecz każdego z nich, tytułem zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej świadczonej z urzędu w postaci sporządzenia i wniesienia kasacji oraz obrony przez Sądem Najwyższym.

[J.J.]

UZASADNIENIE

Wyrokiem Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 13 września 2018 r. , sygn. XII K 160/13, uznano:

- M. C. za winnego czynów z art. 258 § 2 k.k., art. 263 § 2 k.k. w zw. z art. 65 § 1 k.k., art. 43 ust. 3 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii z 1997 r. (dalej: uopn) w zw. z art. 65 § 1 k.k. i innych, za które wymierzono mu kary pozbawienia wolności i grzywny oraz orzeczono karę łączną 8 lat pozbawienia wolności i karę łączną grzywny w wysokości 400 stawek po 30 zł stawka;

- M. D. za winnego czynów z art. 258 § 2 k.k., art. 56 ust. 1 i 3 uopn w zw. z art. 12 k.k. w zw. z art. 65 § 1 k.k. i innych, za które wymierzono mu kary pozbawienia

wolności i grzywny oraz orzeczono karę łączną 4 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności oraz karę łączną grzywny w wysokości 250 stawek po 30 zł stawka;

- D. F. za winnego czynów z art. 258 § 2 k.k., art. 56 ust. 1 i 3 uopn w zw. z art. 12 k.k. w zw. z art. 65 § 1 k.k. i innych, za które wymierzono mu kary pozbawienia wolności i grzywny oraz orzeczono karę łączną 5 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności oraz karę łączną grzywny w wysokości 300 stawek po 30 zł stawka;

- A. I. za winnego czynów z art. 258 § 2 k.k., art. 56 ust. 1 i 3 uopn w zw. z art. 12 k.k. w zw. z art. 65 § 1 k.k. i innych, za które wymierzono mu kary pozbawienia wolności i grzywnę w wysokości 350 stawek po 20 zł stawka oraz orzeczono karę łączną 7 lat pozbawienia wolności;

- A. K. za winną czynów z art. 56 ust. 1 i 3 uopn w zw. z art. 12 k.k. i innych, za które wymierzono jej kary pozbawienia wolności i grzywny oraz orzeczono karę łączną 3 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności oraz karę łączną grzywny w wysokości 250 stawek po 30 zł stawka;

- M. K. za winnego czynów z art. 258 § 2 k.k., art. 56 ust. 1 i 3 uopn w zw. z art. 65 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k. i innych, za które wymierzono mu kary pozbawienia wolności i grzywnę w wysokości 300 stawek po 20 zł stawka oraz orzeczono karę łączną 6 lat pozbawienia wolności;

- R. P. za winnego czynów z art. 258 § 2 k.k., art. 56 ust. 1 i 3 uopn w zw. z art. 65 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k. i innych, za które wymierzono mu kary pozbawienia wolności i grzywnę w wysokości 400 stawek po 30 zł stawka oraz orzeczono karę łączną 7 lat pozbawienia wolności. Wyrokiem tym objęto także 19 innych osób.

Po rozpoznaniu apelacji wniesionych przez obrońców oskarżonych Sąd Apelacyjny w Warszawie wyrokiem z dnia 29 września 2021 r., sygn. akt II Aka 152/20, zmienił zaskarżony wyrok w stosunku do M. C. , M. D. , M. K. i R. P. , a w stosunku do A. K. , D. F. i A. I. utrzymał wyrok w mocy.

Kasacje od wyroku Sądu odwoławczego wnieśli obrońcy A. K. , M. C. , D. F. , M. D. , A. I. , M. K. i R. P. . Podniesiono w nich zarzuty rażącej obrazu prawa materialnego i procesowego, mającej mieć istotny wpływ na treść wydanego orzeczenia. W trzech kasacjach, tj. kasacjach obrońców M. C. , D. F. i R. P. podniesiono zarzut naruszenia art. 439 § 1 pkt. 2 k.p.k. wynikający z udziału w składzie orzekającym Sądu Apelacyjnego w Warszawie SSA D.R., powołanej na ten

urząd w dniu 15 grudnia 2020 r. przy udziale Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej na mocy ustawy z 8 grudnia 2017 r.

Mając na uwadze powyższe, skarżący wnieśli o uchylenie wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie w zakresie objętym kasacjami i przekazanie sprawy w tym zakresie temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

W odpowiedzi na kasację prokurator Prokuratury Regionalnej w Warszawie wniósł o oddalenie wszystkich kasacji jako oczywiście bezzasadnych.

W toku rozprawy prokurator Prokuratury Generalnej wniósł o stwierdzenie wystąpienia bezwzględnej przyczyny odwoławczej z art. 439 § 1 pkt. 2 k.p.k. wynikającej z udziału w składzie orzekającym Sądu Apelacyjnego w Warszawie SSA Doroty Radlińskiej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacje obrońców okazały się skuteczne w tym znaczeniu, że wobec ujawnienia się bezwzględnej przyczyny odwoławczej z art. 439 § 1 pkt. 2 k.p.k., związanej z wadliwie ukształtowanym składem Sądu II instancji, doprowadziły do uchylenia zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie w stosunku do oskarżonych wnoszących kasację, a z mocy art. 435 k.p.k. także względem P. D., Z. G., A. K., A. M., P. S., M. Z., M. S. oraz M. Ł. Wobec śmierci M. Ł., do której doszło po wydaniu zaskarżonego wyroku, koniecznym było na podstawie art. 439 § 1 pkt 9 k.p.k. w zw. z art. 17 § 1 pkt 5 k.p.k. w odniesieniu do tego oskarżonego uchylenie także poprzedzającego wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 13 września 2018 r., sygn. akt XII K 160/13 i w tym zakresie umorzenie postępowania w sprawie.

Sąd Najwyższy podzielił stanowisko skarżących i przedstawiony na rozprawie pogląd przedstawiciela urzędu prokuratorskiego i stwierdził, że w niniejszej sprawie doszło do wadliwego ukształtowania składu sądu drugiej instancji. W ocenie Sądu Najwyższego wadliwość zaskarżonego wyroku związana z bezwzględną przyczyną odwoławczą, o której mowa w art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k., dotyczy sędzi zasiadającej w tej sprawie w składzie Sądu Apelacyjnego w Warszawie, tj. SSA D.R.

Sąd Najwyższy podziela w tym zakresie i przyjmuje jako własne stanowisko wyrażone w szeregu wyroków Sądu Najwyższego, w których dokonano analizy wadliwej procedury powołania SSA D. R. na urząd sędziego Sądu Apelacyjnego w

Warszawie, wskazując tam na wystąpienie okoliczności dotyczących tego sędziego, przesądzających o braku możliwości uznania jej za sędziego bezstronnego i niezależnego od ówczesnej władzy wykonawczej (sprawy II K 35/23, II KO 151/23, II KK 434/23, II KK 527/23, II KK 35/23). Nie zachodzi zatem potrzeba szczegółowego ich powtarzania, a jedynie wskazania na najważniejsze ustalenia i okoliczności:

- rozwój kariery sędziowskiej SSA D.R. został uznany we wskazanych wyżej wyrokach za standardowy, a jego znaczące przyspieszenie można natomiast zaobserwować od 2018 r.;

- w dniu 23 stycznia 2018 r. do sekretariatu Marszałka Sejmu wpłynęło zgłoszenie sędziego M. M. na członka Krajowej Rady Sądownictwa, a jednym z sędziów, którzy podpisali listę poparcia dla sędziego M.M., była sędzia D.R., która udzielając poparcia musiała mieć świadomość niekonstytucyjnego charakteru skrócenia kadencji KRS i nowych regulacji zmieniających skład tej Rady oraz tego, że wobec stanowczego sprzeciwu sędziów wobec takiego działania podpisanie list zamknęło się w bardzo wąskiej grupie sędziów, z których zdecydowana większość w kolejnych latach w szybkim tempie awansowała i obejmowała stanowiska kierownicze;

- zachodzi zbieżność dat poparcia przez sędzię D.R. sędziego M.M. do Krajowej Rady Sądownictwa oraz decyzji podsekretarza stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości Ł.P. (a później A.D.), o delegowaniu D.R. do pełnienia obowiązków sędziego w Sądzie Apelacyjnym w Warszawie. Podsekretarz stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości Ł.P. pismem z dnia 30 kwietnia 2018 r. delegował sędzię D. R. na okres od 1 maja 2018 r. do 31 października 2018 r. Kolejnymi decyzjami delegację sędzi D.R. przedłużano. Jej delegacje czasowe do Sądu Apelacyjnego w Warszawie rozpoczęły się zatem z dniem 1 maja 2018 r. i trwały do dnia 30 kwietnia 2020 r., a następnie delegacja została udzielona od dnia 1 maja 2020 r. na czas nieokreślony;

- udzielanie delegacji (od 1 listopada 2018 r. do 30 kwietnia 2019 r. oraz od 1 maja 2019 r. do 31 października 2019 r.) przez podsekretarza stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości następowało pomimo negatywnych opinii Kolegium Sądu Okręgowego w Warszawie (z dnia 2 października 2018 r. oraz 5 lutego 2019 r.) wynikających z bardzo trudnej sytuacji kadrowej w Sądzie Okręgowym w Warszawie, z czego sędzia w pełni zdawała sobie sprawę;

- sędzia Dorota Radlińska zdecydowała się kandydować na stanowisko sędziego Sądu Apelacyjnego w Warszawie mimo braku opinii Zgromadzenia Przedstawicieli Sędziów Sądu Apelacyjnego w Warszawie, które odroczyło opiniowanie kandydatów na wolne stanowiska sędziowskie do czasu rozstrzygnięcia przez TSUE pytań prejudycjalnych skierowanych przez Sąd Najwyższy, Naczelny Sąd Administracyjny i sądy powszechne w przedmiocie wątpliwości związanych z procesem wyłaniania sędziowskich członków nowej KRS podtrzymując swoje stanowisko wyrażone wcześniej w uchwałach z 12 grudnia 2018 r., 14 maja i 26 czerwca 2019 r.;

- sędzia D.R. została powołana na stanowisko sędziego Sądu Apelacyjnego w Warszawie postanowieniem Prezydenta RP z dnia 15 grudnia 2020 r., a procedura powołania na sędziego toczyła się przed Krajową Radą Sądownictwa ukształtowaną przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r., co powoduje uchylenie domniemania spełnienia przez tę sędzię standardu niezawisłości i bezstronności;

- decyzją Ministra Sprawiedliwości z dnia 27 czerwca 2018 r. powierzono sędzi D. R. z dniem 1 lipca 2018 r. obowiązki sędziego sądu dyscyplinarnego przy Sądzie Apelacyjnym w Warszawie, na okres sześciu lat. Wcześniej, tj. w dniu 9 maja 2018 r. pozytywną opinię w przedmiocie powierzenia obowiązków sędziego sądu dyscyplinarnego przy sądzie apelacyjnym wyraziła Krajowa Rada Sądownictwa (w wadliwym składzie po zmianach ustawy z 2017 r.);

- sędzia D.R. była również w latach 2016-2023 szesnastokrotnie przedstawicielem Ministra Sprawiedliwości w komisji egzaminacyjnych związanych z aplikacją radcowską i adwokacką, w tym jako przewodnicząca komisji, a w latach 2021-2023 uzyskiwała od Prezesa Sądu Apelacyjnego w Warszawie zgodę na prowadzenie wykładów dla aplikantów Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury.

Ustalenia powyższe prowadzą do przyjęcia, że w przypadku sędzi D. R. nie tylko doszło do wadliwego powołania na stanowisko sędziego Sądu Apelacyjnego, ale jej kariera po 2017 r. miała bezpośredni związek z podpisaniem listy poparcia do KRS dla sędziego M.M., a także pozostawała w bezpośrednim związku ze wsparciem ze strony organów władzy wykonawczej (przede wszystkim Ministra Sprawiedliwości) w okresie, w którym podejmowały one działania zmierzające do pozbawienia samodzielności organów władzy sądowniczej, w tym niezależności i niezawisłości

sędziowskiej. Okoliczności te bez wątpienia w ocenie zewnętrznego obserwatora dawały podstawy do stwierdzenia, że doszło do naruszenia prawa strony do rozpoznania sprawy przez sąd niezależny i bezstronny. Niewątpliwie zatem w tym zakresie doszło do wystąpienia bezwzględnej przesłanki odwoławczej. Zgodnie zaś z uchwałą składu połączonych Izb Sądu Najwyższego: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 23 stycznia 2020 r., BSA I-4110-1/20, nienależyta obsada sądu w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. zachodzi m.in. wówczas, gdy w składzie sądu bierze udział osoba powołana na urząd sędziego w sądzie powszechnym albo wojskowym na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r. poz. 3), jeżeli wadliwość procesu powoływania prowadzi, w konkretnych okolicznościach, do naruszenia standardu niezawisłości i bezstronności w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej oraz art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności.

Sąd Najwyższy konsekwentnie podkreśla, że wprawdzie w chwili obecnej ustało tak silne jak dotąd bezpośrednie zagrożenie naruszania przez organy władzy wykonawczej niezawisłości sądownictwa, a także zmniejszona została aktywność (intensywna zwłaszcza w latach 2018-2023) tych sędziów pełniących nadal funkcje rzeczników dyscyplinarnych, których celem było represjonowanie sędziów sprzeciwiających się podporządkowaniu władzy sądowniczej woli Ministra Sprawiedliwości, to jednak przytoczone wyżej fakty dotyczące przeszłości SSA D.R., jak i chwila wydania zaskarżonego kasacją wyroku (29 września 2021 r.) w pełni uzasadniają tezę o braku u wymienionej sędzi przymiotów gwarantujących, że sąd z jej udziałem był w chwili wydania zaskarżonego kasacją wyroku sądem niezależnym i bezstronnym, w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, art. 47 KPP UE oraz art. 6 ust. 1 EKPC.

Wobec powyższego konieczne stało się w niniejszej sprawie uchylenie na podstawie art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi odwoławczemu. Odnoszenie się do pozostałych zarzutów zawartych w kasacjach było w tej sytuacji bezprzedmiotowe. Trzeba jednak

podkreślić, że obowiązkiem Sądu odwoławczego rozpoznającego ponownie apelację będzie nie tylko prawidłowe ukształtowanie składu orzekającego, ale również dokonanie wnikliwej analizy zarzutów zawartych we wniesionych w sprawie apelacjach.

Z tych względów orzeczono jak w sentencji.

[J.J.]

[ms]

Tomasz Artymiuk Paweł Wiliński Kazimierz Klugiewicz